

К. КАЛІНОЎСКІ: ПОСТАЦЬ У ГІСТОРЫІ

Канстанцін Каліноўскі (1838-1864 гг.) – рэвалюцыйны дэмакрат, аўтар агітацыйнай газеты “Мужыцкая праўда” і “Лістоў з-пад шыбеніцы”, кіраўнік паўстання 1863-1864 гг. на тэрыторыях Літвы і Беларусі і, адначасова, асоба, якая выклікае інтарэс даследчыкаў, дзеячоў мастацтва і прадстаўнікоў грамадскай думкі. Сучаснікі падзей 1863-1864 гг. адгукаліся аб К. Каліноўскім як аб палымяным рэвалюцыянерам, адданым справе паўстання. У беларускай гістарыяграфіі склаўся супярэчлівы вобраз К.Каліноўскага. З аднаго боку ён – чалавек, які ўзначаліў паўстанне на беларускіх землях, з другога боку – прадстаўнік польскага пастаўніцкага ўраду. Дзякуючы працам В.У. Ластоўскага паўстанец сярэдзіны XIX ст. прадстае як кіраўнік нацыянальна-вызваленчага руху. Адзін з бацькоў сучаснай беларускай гістарыяграфіі – М.В. Доўнар-Запольскі – пра К.Каліноўскага піша наступнае: “В Вильне мы видим революционный комитет, в состав которого входят, между прочим, (...) Константин Калиновский (...). Это в значительной мере настоящие белорусы, но полонизированные”. У. Ігнатоўскі, вызначае К. Каліноўскага як кіраўніка чырвонай часткі польскага паўстання, якая імкнецца вырашыць сялянскае пытанне радыкальнымі мерамі і ўтварыць самастойную ад Расіі і Польшчы Беларускую Рэспубліку. Такім чынам, складваецца вобраз К. Каліноўскага як змагара за вызваленне беларускага сялянства і ўтварэнне самастойнай дзяржавы. У пачатку XXI ст. навукоўцы аспрэчваюць дадзеную думку. Так, сучасны беларускі даследчык В.Ф. Гігін прыводзіць меркаванне, што К. Каліноўскі не можа з’яўляцца Нацыянальным героем Беларусі па наступных прычынах: па-першае – паўстанне мела выключна польскі характар, бо ніякай гаворкі аб утварэнні самастойнай Беларускай Рэспублікі не было; па-другое – К. Каліноўскі дае загад на пачатак паўстанцкага тэрору; па-трэцяе – беларускія сяляне бачылі ў паўстан-

ні “шляхецкую змову” і часцей за ўсё дапамагалі царскаму ўраду і войскам, чым паўстанцам. Падобную думку таксама адлюстроўвае гісторык А.Д. Гронскі. Ён указвае, што сучаснае аблічча К. Каліноўскага ў нацыянальнай гістарыяграфіі стварыў вядомы фальсіфікацыямі гістарычных крыніц беларускі дзеяч п. XX ст. В.У. Ластоўскі. Тут прыводзяцца змены арыгінальных тэкстаў К. Каліноўскага (напрыклад, замест “Марыська чарнабрэва, галубка мая” – “Беларуская зямелька, галубка мая”), супярэчнасці ў працах В.У. Ластоўскага і іншае. У абодзвух выпадках і В.Ф. Гігін, і А.Д. Гронскі паказваюць, што К. Каліноўскі як герой Беларусі быў створаны бальшавікамі як выгадны вобраз рэвалюцыянера-папярэдніка. Вобраз К. Каліноўскага атрымаў адлюстраванне ў культуры. Літаратурныя творы, вершы кіраўніку паўстання прысвяцілі народныя паэты Беларусі М. Танк, П. Броўка і А. Куляшоў, пісьменнікі М. Клімковіч, У. Караткевіч, А. Мальдзіс і іншыя. Да вобразу К. Каліноўскага звярталіся ў выяўленчым мастацтве, тэатральных і оперных пастаноўках, кінематаграфіі. Падчас Вялікай Айчыннай вайны на Гарадзеншчыне дзейнічаў партызанскі атрад імя К.Каліноўскага, у Свіслачы паўстанцу пастаўлены помнік, яго імя носяць вуліцы у розных гарадах. Падводзячы вынік, можна адзначыць, што К. Каліноўскі заўсёды быў цікавы для гісторыкаў, якія даследвалі яго дзейнасць і погляды, ствараючы пры гэтым супярэчлівы вобраз.

Спіс літаратуры

1. Гигин, В. Мифы и правда о восстании 1863 года и фигуре Кастуся Калиновского / В. Гигин [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.sb.by/articles/lyudi-verili-bolshe-tsaryu-chem-sobstvennym-panam-html>.
2. Гронский, А. Д. Кастусь Калиновский: конструирование героя / А. Д. Гронский // Беларуская думка. – 2008. – №2. – С. 82 – 87.

Усаў Андрэй Вячаслававіч, студэнт 1 курса ФІТіК БДУІР

Навуковы кіраўнік: Сугака Наталля Анатольеўна, дацэнт кафедры гуманітарных дысцыплін БДУІР, кандыдат гістарычных навук, дацэнт, sugako@bsuir.by